

A COMPETENCY-BASED APPROACH IN THE PROCESS OF FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHER PROFESSIONAL PEDAGOGICAL TRAINING

O. Kondratyeva

Abstract. *In the period of forming new demands to higher education, where one of the main goals is forming contemporary generation, which is able to study all the lifetime, to create and develop values of a civil society; is able to consolidate the Ukrainian nation, to integrate our country into the European community and world union. Future teacher professional pedagogical study is a complicated, dynamic and continuous process, which demands taking into consideration professional teachers' of contemporary schools requirements, which are able to accept theoretical and practical problems in the studying process. It shows the importance of contemporary future primary school teachers' professional study and searching for rational methods of their training.*

We analyzed a contemporary stage of future primary school teachers' professional pedagogical study and made a conclusion that the priority of higher education modernisation is improving of a special future primary school teachers' professional study with help of a competency-based approach.

The implementation of the competency-based approach in special pedagogical training was analyzed by many researches. For example, I. Burgun considers that a competency-based approach is caused by fast social, technological and political world development, which demands the future teacher to have many virtues and skills. A. Verbytsky thinks that competency-based approach permits to eliminate the difference between cognitive, active and private levels of future specialist development. V. Zhelyazkov determines this approach as a conceptual base for the renewal of content, forms and methods of education.

So, the contemporary process of the professional future primary school teacher pedagogical training is provided with help of the competency-based approach that can be explained as transition to the new information society, new high teaching standards and integration to the new level of education.

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ЕТНОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ В УМОВАХ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

УДК 378.091.12.-051:78]: 39:008

Лу Лу

У статті розглядаються питання формування етнокультурної компетентності майбутніх учителів музики в умовах міжкультурної комунікації.

Ключові слова: *навчальна діяльність, етнокультурна компетентність, міжкультурна комунікація.*

В статье рассматриваются вопросы формирования этнокультурной компетентности будущих учителей музыки в условиях межкультурной коммуникации.

Ключевые слова: учебная деятельность, этнокультурная компетентность, межкультурная коммуникация.

The article focuses on the problems of ethnocultural competency of music teaching staff in the conditions of the intercultural communication.

Key words: the scientific activity, the ethnocultural competence, the intercultural communication.

Інтеграція освіти України і Китаю у світовий освітній простір має базуватися на засадах пріоритету національних інтересів, збереження та розвитку інтелектуального потенціалу нації, миротворчої спрямованості міжнародного співробітництва, системного і взаємовигідного характеру співробітництва, толерантності в оцінюванні здобутків освітніх систем зарубіжних країн та адаптації цих здобутків до потреб національної системи освіти [4]. Реалізація цих засад передбачає удосконалення державної програми підготовки і закріплення кваліфікованих кадрів для розширення міжнародного співробітництва у галузі освіти; організацію їхнього навчання та підвищення кваліфікації; виконання цільових інноваційних програм, спрямованих на розширення участі України і Китаю у співробітництві на міжнародному ринку освітніх послуг [4, с.68]. На нашу думку, актуальність вказаної проблеми вимагає чіткого визначення природи, сутності, змісту і форм міжкультурної комунікації як соціокультурного феномена, осмислення особливостей формування етнокультурної компетентності майбутнього вчителя музики в умовах міжкультурної комунікації, що і виступає *метою* запропонованої статті.

У філософській літературі проблеми удосконалення системи освіти знайшли широке відображення в працях В.Андруценка, В.Біблера, А.Бойка, С.Гессена, В.Давидова, І.Зязюна, Е.Льєнкова, В.Лутая, М.Михальченка, М.Сидорова та багатьох інших. На думку В.Андруценка, «освіта, як соціальний інститут і засіб соціалізації людини, потребує орієнтації на нові стратегії, на нові методології мислення і пізнання, зумовлені фактом існування відкритого нелінійного світу, що швидко змінюється, та необхідністю відповідного навчання і виховання» [1, с. 21-22].

У Національній державній програмі «Освіта» («Україна XXI століття») [5] одним із основних завдань навчального процесу визнано формування у молодого покоління високих духовних запитів і музичних смаків шляхом відродження національної культури, збереження її надбань через вивчення літератури та музики. Говорячи про особливості фахової підготовки майбутнього вчителя музики, необхідно підкреслити особливе місце питання про стратегію музично-педагогічної освіти в полікультурному освітньому просторі. Упродовж останніх років плідно розробляється гуманітарно-культурна складова сучасної педагогічної освіти, зокрема, у працях Л.Горбунової, О.Невмержицького, Л.Масол, Г.Падалки, О.Ростовського, О.Хижної, О.Шевнюк, О.Щолокової та інших.

Характерною ознакою сучасного періоду розвитку фахової підготовки майбутніх учителів музики є пошук нового змісту і технологій навчання, розгортання експериментальної роботи, спрямованої на впровадження освітніх інновацій, а також культурологічна орієнтація навчально-виховного процесу, що передбачає не лише формування у студентів певної системи знань умінь та навичок, а й розвиток духовної культури в контексті гармонійної взаємодії всіх індивідуальних процесів світосприйняття і становлення освіти як чинника розвитку культури. На думку Г.Падалки, — «Духовну культуру доцільно розглядати як систему життєвих сенсів людини, пов'язаних із внутрішнім психічним її життям, і спрямовану на реалізацію гуманістичних цінностей в діяльності» [7, с.32].

Філософи і соціологи, політологи і культурологи, психологи і педагоги, лінгвісти і журналісти часто звертаються до проблем людського спілкування. Але всі, хто намагався дослідити природу комунікації, стикалися з певними проблемами, які підкреслювали складність комунікації як соціального явища.

Як феномен «міжкультурна комунікація» охоплює дві складові: «культуру» і «комунікацію». У свою чергу, «культура» концептуально відноситься до найбільш значущих понять, і це пояснюється тим, що за змістом культура — досить складне і багатогранне явище, яке втілює в собі всі сторони людського буття. Саме тому культуру вивчають різні науки, кожна з яких виокремлює у якості предмету свого дослідження одну з її сторін, формулюючи при цьому своє розуміння і визначення культури. Існує більше тисячі означень категорії «культура» (лат. cultura — обробіток, вирощування, догляд). Специфіка культури як якісної характеристики духовно-практичного освоєння людиною світу (зовнішнього та внутрішнього) відображається у тому, що вона свідчить, наскільки людина стала для себе та інших людиною.

В англійській мові слово культура (culture) дуже часто трактується як спосіб життя, загальні звичаї та вірування певної групи людей у визначений час чи як звичаї, традиції та досягнення певної епохи або народу. При цьому практично у всіх англійських визначеннях поняття culture (культура) постійно присутнім є customs (звичаї, традиції), неодноразово вживається слово beliefs (вірування), а також словосполучення the way of life (спосіб життя) [9, с.14].

В німецькій мові слово культура (kultur) означає сукупність всіх духовних, художніх, творчих досягнень суспільства як вираження високого рівня людського розвитку, чи як сукупність створених у певному суспільстві в певну епоху характерних духовних, художніх, творчих досягнень; витонченість людської поведінки, мови тощо [10].

Схожість вищенаведених трактувань культури полягає в тому, що культура може розглядатися як загальна, універсальна для суспільства (етнос, нація) система ціннісних орієнтацій, стереотипів свідомості і поведінки, форм спілкування і організації сумісної діяльності людей, які передаються від покоління до покоління. У такій інтерпретації культура постає як цілісність, яка відрізняється від інших завдяки релігійним, національно-державним кордонам чи набору етнічних ознак.

У вітчизняній літературі культура найчастіше розглядається як історично визначений рівень розвитку суспільства, творчих сил і здібностей людини, який

виражається у типах і формах організації життя і діяльності людей, в їх взаємовідносинах, а також у створюваних ними матеріальних і духовних цінностях.

Комунікація теж має багато визначень, але частіше за все її трактують як механізм, за допомогою якого забезпечується існування і розвиток людських відносин, який включає в себе всі смислові символи, засіб їх передачі у просторі та збереження в часі [3]. Міжкультурна комунікація – це взаємодія культур двох індивідів (індивіда і групи, групи і групи), в результаті якої відбувається пристосування одних ціннісних орієнтацій та норм поведінки до інших, їх взаємовпливи, поглинання чи витіснення і заміна одних іншими.

Життєдіяльність і стосунки людей визначаються тісно чи іншою культурою (цінностями і нормами), які регулюють широкі спектри людської ментальності та поведінки і впливають на характер сприймання, оцінки і міжособистісних відносин. У цьому у полягає складність феномену міжкультурної комунікації.

Міжкультурна комунікація за своєю природою – явище спілкування окремих культурних груп (їх представників), тож і потрібно її розглядати на рівні груп (малих та великих), чи, скажімо, на рівні індивідів як представників груп з різними культурами. Це дасть більш адекватні можливості для всебічного розгляду процесу міжкультурної комунікації. Малу і велику соціальну групу можна розглядати як колективну єдність, наділену характеристиками культури, в яку вона включена, але на малу чи велику соціальну групу впливає і те культурне середовище, в якому вона знаходиться (рівень його соціально-економічного та політичного розвитку, міграційні процеси тощо), тобто постійно відбуваються процеси адаптації, акультурації, декультурації, асиміляції тощо.

Міжкультурна комунікація в малій групі, яка складається із представників різних культур, буде плідною і зрозумілою лише за умов, що її учасники здатні адаптувати свої комунікативні дії до конкретних умов іншої групи. Члени монокультурних груп, як правило, притримуються загальних групових норм, тоді як члени міжкультурних груп діють як представники своїх культур та їхні специфічні цінності суттєво впливають на характер комунікації.

Для ефективної міжкультурної комунікації у малій групі комунікатор має адаптуватися до культурних цінностей і вірувань інокультурних учасників групи. У випадку, коли міжкультурна комунікація відбувається між великими групами людей, слід виокремлювати етнічний і національний рівні комунікації. Етнічний рівень міжкультурної комунікації спостерігається між локальними етносами, етномовними, історико-етнографічними та іншими спільностями (за спільністю духовної культури), етноконфесійними та іншими спільностями.

У сучасній етнології етносом вважається історично складена на певній території сукупність людей, яка характеризується спільними особливостями культури, самосвідомістю і сумісним веденням господарської діяльності [3, с.86]. Належна їм етнічна культура відноситься до повсякденної життєдіяльності етносу і включає в себе: мову, звичаї, цінності, знання, вірування, види народного мистецтва, знаряддя праці, одяг, їжу, будівлі, засоби пересування тощо. Як і будь-яка культура, етнічна культура постає як єдність успадкування і оновлення. Оновлення культури може відбуватися ендегенним (яка ви-

никає без впливу ззовні) та екзогенним (запозичена ззовні) способом, що є результатом міжкультурної комунікації.

Національний рівень міжкультурної комунікації можливий лише за наявності національної єдності. Національна єдність виникає як на моноетнічній, так і на поліетнічній основі через спільну господарську діяльність та державно-політичне об'єднання. Національна культура поліетнічна, але на відміну від етнічної культури, національні об'єднують людей, котрі живуть на великих територіях і не обов'язково зв'язані кровними відносинами. Це обумовлює різновиди міжкультурної комунікації на національному рівні: комунікації між субкультурами всередині одної національної культури і комунікації між саме національними культурами. Це може спричиняти як консолідацію, так і певні конфлікти.

Під час взаємодії різних культур виразно проявляються дві тенденції: акультурація та декультурація. Взаємне засвоєння елементів культури (аккультурація) сприяє інтеграційним процесам, взаємному культурному обміну та збагаченню культур. Але тут відбувається і процес підсилення національної (етнічної) самосвідомості, намагання закріпити національну (етнічну) специфіку. Коли ж за умов тривалої міжкультурної комунікації з іншою культурою відбувається декультурація (втрата основної, сутнісної частини рідної культури) виникає явище невпевненості або нестабільності.

У зв'язку з названими чинниками визначаються і сучасні тенденції фахової підготовки вчителя музики в умовах полікультурного освітнього простору:

- посилення національного компоненту у змісті фахової підготовки вчителя музики (підтримка національних традицій; глибоке вивчення національної історії, культури, традицій, культивування національних ідеалів; активізація процесів етноідентифікації; формування національного менталітету);
- збільшення духовного та релігійного впливу на процес виховання;
- підтримка та розвиток ідей національного українського виховання (дітей, молоді, сім'ї тощо);
- реалізація спеціальних програм в галузі громадянського, національного, інтернаціонального виховання, які створюють відкрите громадянське суспільство, що базується на принципах мирного співіснування різних етносів і конфесій, толерантності та взаємоповаги;
- взаємовплив етнокультурних, національних, державних, глобальних аспектів виховання.

Майбутній фахівець має володіти такими професійно значущими та особистісними якостями і властивостями:

- усвідомленням смислу, значущості та мети музично-педагогічної діяльності у контексті актуальних педагогічних проблем мистецької освіти в умовах полікультурного соціуму;
- осмисленою, зрілою педагогічною позицією;
- етнокультурною толерантністю;
- здатністю вибудовувати цілісну освітню програму, яка враховувала б індивідуальний підхід до учнів, коригувати навчально-виховний процес за критеріями інноваційної діяльності;
- уміннями продуктивно, нестандартно організувати навчання й виховання, використовуючи інноваційні музично-педагогічні технології;

– здатністю бачити, адекватно оцінювати, стимулювати відкриття та форми культурного самовираження вихованців;

– умінням аналізувати зміни в освітній діяльності, розвитку особистісних якостей вихованців;

Подальший розвиток наукового осмислення проблеми формування етнокультурної компетентності майбутнього вчителя музики в умовах міжкультурної комунікації потребує розгляду таких проблем, як фахове самовизначення та фахова самореалізація майбутніх учителів музики, шляхи забезпечення якості їхньої підготовки в умовах полікультурного суспільства. Адже поглиблення змістових основ фахової підготовки майбутніх учителів музики веде за собою розробку нових форматів їхнього впровадження.

Література

1. Андрущенко В. П. Українська освіта: пошук нових стратегій мислення. Міжнародні синергетичні читання. Програма Міжнародних синергетичних читань, 12-13 груд. 2003 р.: присвяч. пам'яті Іллі Пригожина / Уклад.: В. П. Андрущенко та ін. – К. : Т-во “Знання” України, 2003. – 64 с.

2. Библер В. С. Мышление как творчество / Введение в логику мыслительного диалога. – М., 1975. – С. 98-120.

3. Большой толковый социологический словарь / Ред. Дэвид Джери, Джулия Джерри. – М. : ВЕЧЕ АСТ, 1999.

4. Ван Гоань. Від практики до рішень: реформа та розвиток музичної освіти в школах нашої країни / Ван Гоань // Гуанчжоу, 2005. – 273 с.

5. Державна національна програма “Освіта” / Україна XXI століття/. – Освіта, № 44-46-грудень, 1993. – 33 с.

6. Лу Мінде. Художня педагогіка в сучасних початкових і середніх школах / Лу Мінде // Наньцзін, 1999. – 317 с.

7. Падалка Г. М. Педагогіка мистецтва (Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін). – К. : Освіта України, 2008. – 274 с.

8. Сидоров Н. Р. Философия образования. Введение. – СПб. : Питер, 2007. – 304 с.

9. Cambridge International Dictionary of English. – Cambridge Univ. Press, 1995.

10. Duden Deutsches Universalwörterbuch. // 2. Aufl. Mannheim. Wien. – Zurich : Dudenverlag, 1989.

THE FORMATION FEATURES OF THE ETHNOCULTURAL COMPETENCE OF THE FUTURE MUSIC TEACHERS IN THE CONDITIONS OF THE INTERCULTURAL COMMUNICATION

Lu Lu

Abstract. An integration of the Ukrainian and Chinese educational system into the global educational environment should be based on the principles of a national interests priority, the maintenance and development of the nation's intellectual potential, peace-oriented international cooperation, systematic and mutually beneficial

cooperation, tolerance of the educational systems' of the foreign countries achievements estimation and adaptation of these achievements to the demands of the national educational system.

The relevance of this problem requires a clear definition of the essence, contents and forms of intercultural communication, understanding the features of future music teachers' ethnocultural competence formation in the conditions of the intercultural communication.

Contemporary trends of the professional music teacher training in the conditions of the intercultural communication are defined by:

- *strengthening of the national component in the content of musical and pedagogical training (support of the national traditions, a detailed study of the national history, culture, traditions, cultivating of national ideals; activation of the process of ethnoidentification, forming of the national mentality)*

- *increasing of the spiritual and religious influence on the process of education;*

- *supporting and development of the national education ideas (children, youth, families, etc.);*

- *implementation of special programs in the area of civil, national and international education, which create an open civil society based on the principles of peaceful existence of different ethnic groups and religions, tolerance and mutual respect;*

- *interinfluence of ethnic, national, state and global aspects of the education.*

The further development of scientific understanding of future music teachers' ethno-cultural competence formation in conditions of cross-cultural communication requires the consideration of the following issues: future music teachers' professional self-determination and self-realization and providing quality of their training in the conditions of the multicultural society.

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО ІМІДЖУ МАЙБУТНЬОГО СПЕЦІАЛІСТА – ПРЕДСТАВНИКА СОЦІОНОМІЧНОЇ СФЕРИ ДІЯЛЬНОСТІ У ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ

УДК: УДК: 378. 937

Сніговська О.В.

У статті розглядається необхідність формування професійного іміджу майбутнього спеціаліста – представника соціономічної сфери діяльності у процесі фахової підготовки. Імідж фахівця соціономічної сфери тлумачиться як синтезований конструкт, який відображає певний образ в усвідомленні оточуючих, відповідно цінностям, нормам, загальним цінностям, а також їх очікуванням.

***Ключові слова:** імідж, імідж спеціаліста, соціономічна сфера діяльності, фахова підготовка.*